

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філологічного факультету
Ю.М. Бідзіля /Бідзіля Ю.М./
« 8 » липня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ МЕДІЙНИКА»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	06 «Журналістика»
Спеціальність	061 «Журналістика»
Предметна спеціальність	061 «Журналістика»
(Спеціалізація)	«Журналістика»
Освітня програма	«Журналістика»
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «**Культура мовлення медійника**» для здобувачів вищої освіти галузі знань 06 «Журналістика», спеціальності 061 «Журналістика», предметної спеціальності 061 «Журналістика», освітньої програми «Журналістика».

Розробник: Шебештян Я.М., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «УжНУ»

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри журналістики протокол № 11 від «29» 06 2021 р.

Завідувач кафедри Бідзіля Ю.М.

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету протокол № 4 від «30» 06 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Шаркань В.В.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	четвертий	п'ятий
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 5 аудиторних – 44/ 18 самостійної роботи студента – 46/72	восьмий	десятий
	Лекції:	
	18	18
	Практичні (семінарські):	
	26	-
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: модульна контрольна	Самостійна робота:	
	62	72

Метою викладання навчальної дисципліни «Культура мовлення медійника» - логічного й обґрунтованого завершення циклу мовознавчих курсів, що вивчають студенти, здобуваючи кваліфікацію бакалавра журналістики, - є гармонійне формування особистості майбутнього медійника як професійного мовця, зокрема в аспекті його культуромовної компетенції на всіх рівнях; систематизація та доповнення фахових знань у зв'язку з основними культуромовними категоріями (змістовністю, правильністю, точністю, ясністю, логічністю, багатством, різноманітністю мовлення і т.ін.).

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціальнокомунікаційних наук.

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК02. Здатність формувати інформаційний контент.

СК03. Здатність створювати медіапродукт.

СК14. Здатність критично оцінювати свій та чужий інформаційний продукт, інформаційну діяльність загалом.

СК17. Здатність виокремлювати під час виконання виробничих завдань факти, події, процеси та ін., про які бракує знань і які не вдається відтворити, що передбачає необхідність у самоосвіті та професійному вдосконаленні

Вивчення дисципліни «Культура мовлення медійника» надає студентам додаткові переваги й можливості щодо ефективного застосування культуромовних засад під час професійної мовної діяльності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Культура мовлення медійника» є знання з циклів дисциплін «Медіалінгвістика» та «Теорія і практика журналістики», що за різними розділами й рівнями студенти опрацьовують впродовж трьох курсів.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Культура мовлення медійника», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.	ПР01
Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.	ПР02
Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.	ПР03
Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.	ПР11
Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.	ПР15

Оволодіти комплексом професійних знань і навичок, необхідним для продовження навчання в магістратурі та здійснення наукової роботи.	ПР21

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Культура мовлення медійника»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Здатність на основі здобутих з теорії культури мови науково аналізувати, пояснювати, оцінювати інформаційний продукт / медіатекст; ефективно застосовувати лінгвістичний терміноапарат для розуміння, пояснення, розробки виробничих дій, спрямованих на створення медіатексту / сукупності текстів.	ПР03, ПР01
Застосовувати знання з культури мови як інтегральної лінгвістичної галузі для створення якісного (усного, письмового) інформаційного продукту різних жанрів і різної соціально значущої тематики чи для проведення інформаційної акції.	ПР02, ПР15
Вільно спілкуватися (в т.ч. із застосуванням необхідних одиниць медіалінгвістичного терміноапарату) з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.	ПР11,
Оволодіти комплексом знань і культуромовних навичок, необхідним для продовження навчання, здійснення наукової роботи різного рівня (в т.ч. магістерського).	ПР21

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни «Культура мовлення медійника» є: поточний контроль на лабораторних заняттях, контроль результатів опанування тем і виконання завдань, запланованих у межах самостійної й індивідуальної роботи (як-от: реферат, наукове есе, стаття, тези, доповідь на семінарі); підсумковий контроль здійснюється у формі модульної роботи та іспиту.

У процесі викладання дисципліни застосовуються такі загальноприйняті методи діагностики, контролю й самоконтролю: усне опитування, індивідуальні й групові бесіди / колоквиуми, письмові роботи (аналіз, реферування, наукове есе); як джерело одержання знань, формування навичок і вмінь - лекція, аналіз емпіричного матеріалу з ЗМК. За дієвістю підходів превалюють методи, що традиційно забезпечують опанування навчального предмета, стимулюють і мотивують навчально-наукову діяльність: словесні, візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові, індуктивні, дедуктивні, навчальні дискусії, проблемні ситуації, творчі завдання, пошук тощо.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання практичних завдань, захист індивідуальних робіт, рефератів.

Форма модульного контролю: колоквиум.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Сума балів за всі види робіт обраховується у межах 100 балів як середнє арифметичне.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
10	10	10	10	5	5	5	5		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	26	40
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)		
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні		
Письмове тестування при тематичному оцінюванні		
Презентація		
Наукове есе/ реферат	1	10
Тези / стаття	1	10
Модульна контрольна робота	1	40
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінка «відмінно» (А) виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка «добре» (В) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка «добре» (С) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка «задовільно» (D) виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок через недостатнє розуміння програмного матеріалу.

Оцінка «задовільно» (E) виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.

Оцінка «незадовільно» (FX) виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка «незадовільно» (F) виставляється студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні. За результатами контролю знань студентів, дозволяється виставлення оцінки (без підсумкового іспиту) – «відмінно», «добре», та «задовільно». Студент має право підвищити оцінку, складаючи залік.

Шкала оцінювання: «відмінно» – А (90-100); «добре» – В (82-89), С (74-81); «задовільно» – D (64-73), E (60-63); «незадовільно» – FX (35-59), F (0-34).

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль здійснюється у формі заліку та дає можливість визначити рівень засвоєння студентами теоретичних знань, практичних вмінь і навичок. Максимальна оцінка з підсумкового семестрового контролю становить 100 балів. Підсумок формується як середнє арифметичне з оцінок за всі передбачені програмою роботи. Студент, який на високому рівні опанував теоретичні положення, вміє оперувати термінами, критично оцінювати відповідні явища, виконав усі завдання, залучив при цьому значну кількість програмних і додаткових теоретичних розробок, адекватний емпіричний матеріал, заслуговує на оцінку «відмінно» (90-100); оцінка «добре» (В – 82-89, С – 74-81) виставляється студенту, який виконав усі завдання, однак не залучив додаткового теоретичного й фактичного матеріалу. На оцінку «задовільно» (D – 64-73, E – 60-63) претендує студент, який засвоїв поняттєвий мінімум з дисципліни та виконав не менше 80% завдань; у випадку невиконання на належному рівні запланованих завдань студент отримує оцінку «незадовільно» (FX – 35-59, F – 0-34).

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Культура мови і мовлення: об'єкт, предмет, проблематика і методи. Типологічний аспект мови і мовлення. Стили мови і стили мовлення. Основні риси публіцистичного мовлення.

Тема 2. Професійна мовнокомунікативна компетенція і комунікативні якості культури мови. Змістовність мовлення.

Тема 3. Правильність / нормативність мовлення як обов'язкова складова культуромовної компетенції журналіста. Чистота мовлення – ознака культури професійного мовлення.

Тема 4. Точність, логічність, ясність як комунікативні якості культури мови та обов'язкові ознаки культури мовлення журналіста.

Тема 5. Багатство і різноманітність як комунікативні якості культури мови та обов'язкові ознаки культури мовлення журналіста.

Тема 6. Виразність, доречність, дотепність і естетичність як комунікативні якості культури мови та ознаки культури мовлення медійника.

Тема 7. Культура наукового мовлення: нормативний, формально-змістовий, комунікативний аспекти.

Тема 8. Етикет і культура спілкування. Роль культури української мови та національного етикету в професійній журналістській діяльності.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання:				
	усього денна/ заочна	у тому числі			
лекції денна/ заочна		практичні денна/ заочна	Лабораторні денна/ заочна	інд-на робота денна/ заочна	самостійна робота денна/ заочна
7-й семестр					
Модуль 1					
Тема 1. Культура мови і мовлення: об'єкт, предмет, проблематика і методи. Типологічний аспект мови і мовлення. Стили мови і стили мовлення. Основні риси публіцистичного мовлення.	11 / 11	2 / 2	4 /		5 / 9
Тема 2. Професійна мовнокомунікативна компетенція і комунікативні якості культури мови. Змістовність мовлення.	12 / 11	2 / 2	4 /		6 / 9

Тема 3. Правильність / нормативність мовлення як обов'язкова складова культуромовної компетенції журналіста. Чистота мовлення – ознака культури професійного мовлення.	12 / 11	3 / 2	4 /			5 / 9
Тема 4. Точність, логічність, ясність як комунікативні якості культури мови та обов'язкові ознаки культури мовлення журналіста.	10 / 11	2 / 2	2 /			6 / 9
Тема 5. Багатство і різноманітність як комунікативні якості культури мови та обов'язкові ознаки культури мовлення журналіста.	13 / 11	3 / 2	4 /			6 / 9
Тема 6. Виразність, доречність, дотепність і естетичність як комунікативні якості культури мови та ознаки культури мовлення медійника.	10 / 11	2 / 2	2 /			6 / 9
Тема 7. Культура наукового мовлення: нормативний, формально-змістовий, комунікативний аспекти.	10 / 11	2 / 2	2 /			6 / 9
Тема 8. Етикет і культура спілкування. Роль культури української мови та національного етикету в професійній журналістській діяльності.	12 / 13	2 / 4	4 /			6 / 9
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	90	18 / 18	26 /			46 / 72

Разом за семестр	90	18 / 18	26 /			46 / 72
------------------	----	---------	------	--	--	---------

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Культура мови і мовлення: об'єкт, предмет, проблематика і методи. Типологічний аспект мови і мовлення. Стили мови і стилі мовлення. Основні риси публіцистичного мовлення.	4	
2	Професійна мовнокомунікативна компетенція і комунікативні якості культури мови. Змістовність мовлення.	4	
3	Правильність / нормативність мовлення як обов'язкова складова культуромовної компетенції журналіста. Чистота мовлення – ознака культури професійного мовлення.	4	
4	Точність, логічність, ясність як комунікативні якості культури мови та обов'язкові ознаки культури мовлення журналіста.	2	
5	Багатство і різноманітність як комунікативні якості культури мови та обов'язкові ознаки культури мовлення журналіста.	4	
6	Виразність, доречність, дотепність і естетичність як комунікативні якості культури мови та ознаки культури мовлення медійника.	2	
7	Культура наукового мовлення: нормативний, формально-змістовий, комунікативний аспекти.	2	
8	Етикет і культура спілкування. Роль культури української мови та національного етикету в професійній журналістській діяльності.	4	
Разом		26	

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Мовленнєва поведінка як результат освіти, виховання й індикатор загальної ерудиції людини. Вияв у медіапрактиці мовного чуття і смаку як культуромовних категорій.	6	9
2	Змістовність журналістського мовлення у зв'язку з ефективністю втілення тематичного, інформаційного, логіко-поняттєвого, емоційно-експресивного тощо компонентів медіатексту.	5	9

3	Поняття макростилю, підстилю, жанру. Ідіостиль та ідіолект у медіапрактиці.	6	9
4	Суржик як штучне об'єднання елементів різних мов і культуромовна компетенція журналіста. Умови застосування позалітературних (нестандартизованих) елементів у медіамовленні. Особливості актуалізації іншомовних лексем у сучасному українському медіатексті.	5	9
5	Культура офіційно-ділового мовлення. Специфіка офіційно-ділового стилю сучасної української літературної мови. Культуромовні особливості ділових текстів різних рівнів стандартизації (типізовані, трафаретизовані документи тощо).	6	9
6	Етикет і культура мовлення: зміст і взаємозв'язок понять. Ввічливість як основа етикетного спілкування. Мовний і мовленнєвий етикет – лінгвоетикет. Фонетичні аспекти етикетного мовлення. Мовчання як виражальний засіб етикетного спілкування.	6	9
7	Двомовність і культура спілкування. Оптимальність вибору в медіамовленні одиниць лексики і фраземіки. Граматичні ресурси лінгвоетикету (іменники-назви осіб - ндекси, регулятиви тощо – і традиційні форми звертання; вставні слова, словосполучення, речення як засіб етикетної модуляції мовлення і т.ін.).	6	9
8	Антиетикет у спілкуванні. Роль культури мови та національного етикету в професійній журналістській діяльності.	6	9
	Разом	46	72

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ. 1990. 232 с.
2. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення. К.: Центр навчальної літератури. 2003. 536 с.
3. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови. К.: ВЦ «Академія», 2007. 360 с. (Альма-матер).
4. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. К.: Знання. 2006. 291 с. (Вища освіта ХХІ століття).

Допоміжна література

1. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. К.: ВД «КМ Академія», 1994. 254 с.
2. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К.: Рідна мова, 1998. 475 с.

3. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки: Рідномовний катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства / Проф., д-р Іван Огієнко. К.: АТ «Обереги», 1994. 72 с. (Б-ка АТ «Обереги»).
4. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури. 2006. 312 с.
5. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика. К.: Вежа. 1994. 240 с.
6. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. К.: Наукова думка, 1976. 286 с.
7. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посіб. К.: Либідь. 2008. 240 с.
8. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія». 2010. 216 с. (Серія «Альма-матер»).
9. Шаповалова Г. В., Шебештян Я. М. Теоретико-практичні питання текстознавства. Ужгород: Гражда.2015. 100 с.
10. Шебештян Я. М. Культура мовлення. Ужгород: Гражда.2015. 56 с.

Інформаційні ресурси в мережі інтернет

1. Лінгвістичний портал MOVA.info URL: <http://www.mova.info/>
2. Орфоепічний словник української мови : В 2 т. / Уклад.: М. М. Пещак та ін. К. : Довіра, 2001. (Словники України). ISBN 966-507-109-2
Т. I : Близько 140000 слів. - 955 с. - ISBN 966-507-110 . URL:
<https://www.ulif.org.ua/bookline/orfoiepichnii-slovník-ukrayins-koýi-moví>
3. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ: Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. 820, [2] с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001051>
4. Український правопис. Електронна версія офіційного видання. URL: <https://drive.google.com/file/d/1p0moU61Yrg4RskpJYTljxkiAa5vrd0mM/view>

Сайт бібліотеки Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка: <http://www.journ.univ.kiev.ua/>

Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Електронна бібліотека відділення журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: <http://www.mediazakarp.at.ua>

Сайт бібліотеки БДПУ: <http://bdpu.org/Library>

Загальний сайт Національної бібліотеки ім. В.Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Сайт бібліотеки ім. Д.І.Чижевського: <http://library.kr.ua/>

Бібліотека зарубіжної літератури: http://www.booksbooksbooks.ru/index.php?option=com_content&view=category&id=82&Itemid=213

Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаніка: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/FPлатформаPrometheus>: <https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2020/02/images.png>